

تأملی در چند سخن امام حسین (علیه السلام)

اشتراک در شبکه‌های اجتماعی:

آدرس صفحه: <https://mav>

[1]

به نام خدا

تأملی در چند سخن امام حسین (علیه السلام)

ابراهیم اخوی/ روان شناس و مدیر مرکز مشاوره مأوا

مهارت ارتباط

در آموزش مهارت‌های زندگی، توجه ویژه‌ای به مهارت ارتباط مؤثر شده است. ارتباط یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسانی است که زندگی منهای اجتماع برای او بی‌معناست. مهارت ارتباط به افراد می‌آموزد که چگونه و با چه روش‌هایی به یک ارتباط موفق دست یابند؛ ارتباطی که بتوان با آن به اهداف مدنظر رسید. افراد نیز از نظر سطح ارتباط، دسته‌بندی‌های گوناگون در روان‌شناسی دارند. در سخنی از امام حسین (ع)، به نکته‌ای برمی‌خوریم که سطحی فراتر از آنچه بشر امروزی به آن دست یافته است را مطرح می‌کند. ایشان ماهرترین فرد در مهارت ارتباط را چنین معرفی می‌کنند: «قوی‌ترین فرد در ایجاد ارتباط کسی است که با کسی که از او بریده رابطه برقرار کند».[1] چنین نگرشی، سطح انتظار از ارتباط کارآمد را به حدی بالا می‌برد که در جامعه اسلامی، یک فرد، به ایجاد ارتباطات گسسته شده بیانیدیشد. طبیعی است که این پیوند، دشوارتر از دیگر شاخه‌های ارتباط است.

دسته‌بندی‌های گوناگونی از هوش شده است؛ همچنان‌که تعریف‌های متفاوتی از این موهبت خداوندی وجود دارد. آنچه که برآیند هوش است، توان بهره‌مندی از آن برای رسیدن به شکوفایی و موفقیت است. در نگاه امام حسین(ع)، فرد مؤمن، برای رسیدن به خداوند، از ابزارهای گوناگون بهره‌مند می‌شود. او برای رسیدن به خدا، از شناخت خود شروع می‌کند و برای شناخت خود، ملاک دارد نه احساس. معیارهای فرد با ایمان، قوانین محکم و روشنی است که از سوی پروردگار به دست او رسیده است. فرد با ایمان، خود را تنها نمی‌بیند و دست خالی هم نیست. به این سخن آقا گوش کنید: «مؤمن، خدا را نگه‌دار خود [از گزندها و گناهان] و گفتار او (قرآن) را آینه خود گرفته است؛ گاهی [در این آینه] به اوصاف مؤمنان می‌نگرد و گاهی به اوصاف گردنکشان می‌نگرد و در آن نکته‌ها می‌بیند و خود را شناسایی می‌کند و به هوشیاری خود یقین می‌کند و به پاکی خود اطمینان می‌یابد».[2]

دانش و تجربه

برای رسیدن به اهداف، دانش و تجربه دو بال پروازند. نه دانش تنها می‌تواند ما را به مقصد برساند و نه آنقدر فرصت داریم که با شیوه آزمون و خطا به آنچه می‌خواهیم برسیم. فردی که تنها به دانش خود بسنده کند و از دنیای واقعی خود خبری نداشته باشد، گرفتار بیماری «زندگی ذهنی» می‌شود و کسی که دانشمندان و یافته‌های آنها را نپذیرد و تنها به تجربه خود بسنده کند، گرفتار «خودشیفتگی» می‌گردد. در جهان امروزی هم، تاکید زیادی بر خروجی دانش شده است و طراحی‌های علمی و برنامه‌ریزی‌های آموزشی به سوی استفاده از دانش سوق یافته است. روایت امام حسین(ع) در این‌باره خواندنی است: «دانش، بارورکننده شناخت است و تجربه‌های زیاد، افزاینده خرد».[3] وقتی داده‌های علمی به اندازه کافی وجود داشته باشد و فرضیه‌های به اثبات برسند، آدمی به یک نظریه صحیح و شناخت خوب دست می‌یابد، ولی این تمام راه نیست، بلکه برای افزایش خرد و زندگی خردورزانه، نیازمند عنصر دیگری است که تجربه نامیده می‌شود. در روان‌شناسی شخصیت نیز، گشودگی به تجربه، یکی از ویژگی‌های انسان‌های سالم شمرده شده است. این ویژگی به خوبی در سخن امام وجود دارد.

بخشش

اقتصاد در مدیریت یک زندگی، نقش مهمی دارد. مدیریت درآمد و هزینه‌ها، کاری است که نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد. در نگرش دین، تعریف کامل‌تری از اقتصاد شده و شاخص‌هایی که دیگران نتوانسته‌اند در مکتب خود به آن توجه کنند، به خوبی دیده می‌شود. در نگاه اسلام، همچنان‌که درآمد از راه صحیح ضروری است، هزینه‌کرد صحیح و قابل توجیه هم ضروری است. دین با انباشتگی ثروت میانه‌ای ندارد و پیشنهادهايش برای هزینه کردن، هم تعادل مالی را موجب می‌شود و هم سبب لذت بردن از زندگی است. کسانی که به حرص گردآوری مالی دچار می‌شوند، آرامش و بهداشت روانی آنها به خطر می‌افتد و با برخورداری از وضعیت مالی مطلوب، باز ممکن است احساس تنهایی یا محبت مشروط دیگران او را بیازارد. از این رو، بخشی از هزینه‌های پیشنهادی دین اسلام، در چارچوب احسان و انفاق به دیگران است. این نگاه معنوی به پول و درآمد، سبب رونق جامعه و جان است. یکی از پیشنهادها را در حدیث امام حسین(ع) که خود نمونه عملی این سخن هستند را می‌خوانیم: «**جَادَ سَادَ**؛ هر که بخشنده باشد، آفایی کند».[4] آن کس که بتواند از علاقه به پول و دارایی به علاقه به دیگران منتقل شود و دیگرخواهی بر فزون‌خواهی مالی‌اش غلبه کند، هم در خویشن حرمت خود بیشتری را می‌یابد و هم در نگاه دیگران، فردی محترم و دوست‌داشتنی است.

خویشن‌داری

نوسان شرایط زندگی، نیازمند برخورداری از روحیه‌ای است که مهار آن را سبب شود. چنانچه انسان در برخورد با مشکلات گوناگون، از ابزارها و مهارت‌های کافی بی‌بهره باشد، بن‌بست روانی برای او پدید می‌آید. در آموزه‌های دینی، تلاش شده تا این پیش‌نیازها به پیروان معرفی شده و به عنوان یک مهم بدان نگریسته شود. بردباری و خویشن‌داری، از مهارت‌هایی است که بدون آن، تحمل شکست‌ها و ناکامی‌ها ناممکن است. امام حسین(ع) در کلامی زیبا، زیبایی این ویژگی را چنین بیان می‌دارند: «**إِنَّ الْجَلْمَ زِينَةُ**؛ بردباری، زیور است».[5] به همان اندازه که تمایل به گردآوری زینت‌های مادی در وجود انسان نهاده شده، تمایل فطری به گردآوری بسته‌ای از خوبی‌ها هم وجود دارد، کافی است یک انسان کامل و راهنما، چنین فضایی را طرح نماید تا فضای فکری و عاطفی افراد به سوی آن تمایل یابد.

[1] . بحار الأنوار، ج ٧٨، ص ١٢١، ح ٤.

[2] . بحار الأنوار، ج ٧٨، ص ١١٩، ح ١٥.

[3] . أعلام الدين، ص ٢٩٨.

[4] . كشف العمّة، ج ٢، ص ٢٤٢.

[5] . بحار الأنوار، ج ٧٨، ص ١٢٢، ح ٥.

برچسبها:

زندگی به سبک حسین علیه السلام، مأوا، اخوی [2]

نشانی منبع: <https://mava.iki.ac.ir/node/979>

پیوندها

<https://mava.iki.ac.ir/files/images/articles/70e27301-70c0-400c-b345-4db78268c141.jpg> [2] [1]

<https://mava.iki.ac.ir/tag/%D8%B2%D9%86%D8%AF%DA%AF%DB%8C-%D8%A8%D9%87-%D8%B3%D8%A8%DA%A9-%D8%AD%D8%B3%DB%8C%D9%86-%D8%B9%D9%84%DB%8C%D9%87-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%84%D8%A7%D9%85%D8%8C-%D9%85%D8%A3%D9%88%D8%A7%D8%8C-%D8%A7%D8%AE%D9%88%DB%8C>